

1V

Opiniepanel Rapport

13 december 2021

Auteur: Rozemarijn Lubbe

Onderzoek: Politieke moment 2021

Samenvatting

Foto 'Omtzigt, functie elders' hét politieke moment van 2021

Dat Ollongren als verkenner wordt gefotografeerd met aantekeningen met daarop 'Omtzigt, functie elders', is hét politieke moment van 2021. "Dat moment veroorzaakte een kettingreactie waar we de gevolgen nog steeds van merken".

Dat blijkt uit onderzoek onder 25.000 leden van het EenVandaag Opiniepanel. Het moment dat Kajsa Ollongren op het Binnenhof per ongeluk notities aan de camera toont, wordt met afstand het meest gekozen. Daarnaast eindigen ook de val van het kabinet Rutte III en het opstappen van Pieter Omtzigt uit het CDA hoog in het lijstje belangrijke politieke momenten van het afgelopen politieke jaar.

'Functie elders'

In maart wordt toenmalig verkenner Kajsa Ollongren op het Binnenhof gefotografeerd met leesbare aantekeningen uit de formatie. Daarop valt onder andere te lezen dat onder het kopje "positie Omtzigt" staat "functie elders". Later blijkt dat de naam van Omtzigt is gevallen in een gesprek dat Mark Rutte met de verkenner had.

Het moment dat de 'functie elders' foto wordt genomen, is volgens panelleden het meest belangrijk omdat het bepaalde hoe de rest van het politieke jaar eruit zou zien: "Hierdoor ging alles wat er rond de formatie mis kon gaan, mis en hebben we nog steeds geen kabinet", schrijft iemand. Anderen noemen het 'de start van de ellende' of 'de oorzaak van een kettingreactie die z'n weerga niet kent'.

Vertrouwen

Meerdere deelnemers noemen bovendien het woord 'vertrouwen' als ze uitleggen waarom dit moment zo belangrijk was. Volgens een deel legt de foto bloot hoe het met het vertrouwen van politici onderling gesteld is: "Blijkbaar praten ze allemaal zo over elkaar in achterkamertjes."

Andere deelnemers schrijven dat de foto en de debatten die erop volgden, leidden tot wantrouwen van burgers in de politiek. De meesten hebben het dan over demissionair premier Mark Rutte omdat hij in eerste instantie ontkende over Omtzigt te hebben gesproken. Bij anderen daalt het vertrouwen door dit voorval in bredere zin: "Enerzijds in Rutte omdat hij ontkende dat hij dit had gezegd maar ook in andere politici die de opmerkingen van Rutte te pas en te onpas misbruiken en doen of ze zelf heilig zijn", schrijft iemand. "Kamerleden die de foto blijven aangrijpen om die man weg te krijgen. Ook door hen duurt het allemaal zo lang."

Val kabinet door toeslagenaffaire

Een ander belangrijk politiek moment volgens veel deelnemers, is de val van het kabinet Rutte III in januari. Twee maanden voor de geplande verkiezingen stapt het kabinet op als reactie op een rapport over de toeslagenaffaire. Zo schrijft iemand: "Gezien de wijze waarmee omgegaan is met de toeslagenaffaire, kan aftreden het enige antwoord zijn. Het was onvermijdelijk maar toch een belangrijk signaal."

Veel anderen die voor dit moment kiezen, hebben het vooral over de toeslagenaffaire zelf: "Het is het grootste schandaal van de afgelopen jaren. Ook dit jaar weer, want ze zijn afgetreden maar het is nog steeds niet opgelost."

Opstappen Omtzigt

De top-drie van politieke momenten wordt compleet gemaakt door het vertrek van Pieter Omtzigt bij het CDA. In juni stapt het Kamerlid uit de partij nadat een memo van zijn hand uitlekt waarin hij hard uithaalt naar het CDA. Zo zou hij zijn uitgescholden en voelde hij zich gepasseerd als lijsttrekker. Bij de verkiezingen in maart haalde Omtzigt 342.000 voorkeursstemmen, hij zit nu als zelfstandige in de Tweede Kamer.

"Omtzigt speelt een hoofdrol in de drie belangrijkste gebeurtenissen van 2021", zegt Gijs Rademaker. "De memo van Ollongren ging over hém, hij was een van de kamerleden die het toeslagenschandaal blootlegden waardoor het kabinet viel en hij stapte op bij het CDA waardoor die partij in de peilingen tot een dieptepunt is gezakt", aldus de opiniepeiler. "Je kunt wel zeggen dat hij naast Rutte de politicus is die dit jaar het meest heeft getekend."

'Nacht van Rutte' en langste formatie ooit

Op nummer vier en vijf staan twee momenten die beide ook in het verlengde liggen van de foto die in maart van Ollongren en haar aantekeningen werd gemaakt. Op vier staat de 'nacht van Rutte' waarin de demissionaire premier moet vechten voor zijn politieke carrière nadat hij heeft ontkend dat hij degene was die tijdens de formatie over Pieter Omtzigt sprak. Rutte overleeft een motie van wantrouwen maar het CDA en D66 steunen een motie van afkeuring tegen de demissionair premier wel.

Als vijfde eindigt de dag (eind oktober) dat de formatie de langstlopende Nederlandse formatie ooit werd. Veel mensen hebben het gevoel dat de politici in Den Haag meer met zichzelf bezig zijn dan met het landsbelang. "Het is schandalig", aldus een deelnemer, "en dan vooral van een aantal onderhandelende partijen die draai na draai maken en er nu ineens toch uit kunnen komen."

Politieke moment 2021

Vraagstelling

Nu stellen we een vraag over het afgelopen jaar. Als je kijkt naar het afgelopen politieke jaar, wat is volgens jou hét politieke moment van 2021?

Je kunt drie antwoorden aankruisen. De antwoorden staan op willekeurige volgorde.

- 'Dansen met Janssen': het kabinet versoepelt de coronaregels te snel in juni
- De vaccinatiecampagne komt, na een langzame start, op gang. Eind november is 85% van de 18-plussers volledig ingeënt
- Kabinet Rutte III treedt medio januari af naar aanleiding van de 'toeslagenaffaire'
- Het kabinet reageert deze zomer niet adequaat op de opmars van de taliban in Afghanistan. Duizenden mensen kunnen niet meer worden geëvacueerd
- De VVD wordt met 34 zetels voor de vierde maal de grootste partij bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart
- Sigrid Kaag maakt eind september de keuze om te formeren met ChristenUnie en laat de wens om te regeren 'over links' vallen
- D66 wordt met 24 zetels de tweede partij van het land bij de Tweede Kamerverkiezingen
- Vier nieuwe partijen halen de Tweede Kamer bij de verkiezingen: Volt, JA21, BBB en BIJ1
- Van Haga en twee collega's splitsen zich in mei af van FVD na een poster die het coronabeleid vergelijkt met WO2
- 50PLUS verdwijnt twee maanden na de verkiezingen uit de Tweede Kamer als Liane den Haan zich afsplitst

Politieke moment 2021

Vraagstelling

- Vera Bergkamp volgt in april Khadija Arib op als de nieuwe voorzitter van de Tweede Kamer
- Pieter Omtzigt stapt medio juni uit het CDA omdat hij zich er niet meer op zijn plek voelt
- Kajsa Ollongren wordt in maart als formatieverkenner gefotografeerd op het Binnenhof met aantekeningen, waaronder 'Omtzigt, functie elders'
- In de 'nacht van Rutte' (april) moet de premier vechten voor zijn politieke carrière. Rutte overleeft een motie van wantrouwen
- GroenLinks en de PvdA nemen zich in augustus voor om meer te gaan samenwerken en als 'een blok' eventuele formatie-onderhandelingen te voeren
- De formatie van een nieuw kabinet duurt zo lang, dat het vanaf 29 oktober de langstlopende formatie ooit werd
- De avondklok gaat in op 21 januari - vanaf dat moment moeten mensen om 21.00 uur binnen blijven. De maatregel blijft tot 28 april
- Met Prinsjesdag trekt het kabinet miljarden uit voor wonen en klimaat
- Het kabinet kondigt in september het afscheid van de 1,5 meter samenleving aan
- Mona Keijzer wordt in september ontslagen als staatssecretaris nadat ze ingaat tegen het kabinetsbeleid door zich kritisch uit te laten over de coronapas
- Een ander moment, namelijk
- Weet niet / geen mening

Politieke moment 2021

Top-5

Als je kijkt naar het afgelopen politieke jaar, wat is volgens jou hét politieke moment van 2021?

1. Kajsa Ollongren wordt in maart als formatieverkenner gefotografeerd op het Binnenhof met aantekeningen, waaronder 'Omtzigt, functie elders'
2. Kabinet Rutte III treedt medio januari af naar aanleiding van de 'toeslagenaffaire'
3. Pieter Omtzigt stapt medio juni uit het CDA omdat hij zich er niet meer op zijn plek voelt
4. In de 'nacht van Rutte' (april) moet de premier vechten voor zijn politieke carrière. Rutte overleeft een motie van wantrouwen
5. De formatie van een nieuw kabinet duurt zo lang, dat het vanaf 29 oktober de langstlopende formatie ooit werd

Vertrouwen

Vertrouwen in de politiek op dieptepunt

N=30.018

Hoeveel vertrouwen heb je over het algemeen in de Nederlandse politiek?

Veel vertrouwen 2%
Redelijk wat vertrouwen 24%
Niet zo veel vertrouwen 37%
Geen vertrouwen 36%
Weet niet / geen mening 0%

Hoeveel vertrouwen heb jij erin dat Mark Rutte zijn werk als demissionair premier goed doet?

Veel vertrouwen 9%
Redelijk wat vertrouwen 20%
Niet zo veel vertrouwen 27%
Geen vertrouwen 43%
Weet niet / geen mening 1%

[Bekijk hier](#) een overzicht van de vertrouwenscijfers van de (demissionaire) premier door de tijd.

Hoeveel vertrouwen heb jij erin dat het demissionaire kabinet Rutte III zijn werk goed doet?

Veel vertrouwen 5%
Redelijk wat vertrouwen 20%
Niet zo veel vertrouwen 30%
Geen vertrouwen 44%
Weet niet / geen mening 1%

[Bekijk hier](#) een overzicht van de vertrouwenscijfers van het (demissionaire) kabinet door de tijd.

Vertrouwen

Vertrouwen in Tweede Kamer ook laag

Hoeveel vertrouwen heb je er over het algemeen in dat Tweede Kamerleden in Nederland hun werk goed doen?

Veel vertrouwen 2%
Redelijk wat vertrouwen 29%
Niet zo veel vertrouwen 46%
Geen vertrouwen 21%
Weet niet / geen mening 1%

Het vertrouwen in Tweede Kamerleden was een jaar geleden nog 55%. Het zakt daarmee in 2021 net zo hard als het vertrouwen in het demissionaire kabinet en de premier.

Je gaf zojuist aan dat je over het algemeen weinig of geen vertrouwen hebt in politici in de Tweede Kamer. Hieronder staat een aantal redenen waarom mensen weinig of geen vertrouwen hebben in politici in de Tweede Kamer. Welk van deze redenen zijn voor jou de belangrijkste?

Je kunt maximaal drie antwoorden geven.

1. Ze luisteren niet naar wat de mensen in het land willen
2. Ze doen vooral wat het beste is voor henzelf
3. Ze zijn niet open en transparant

Vertrouwen

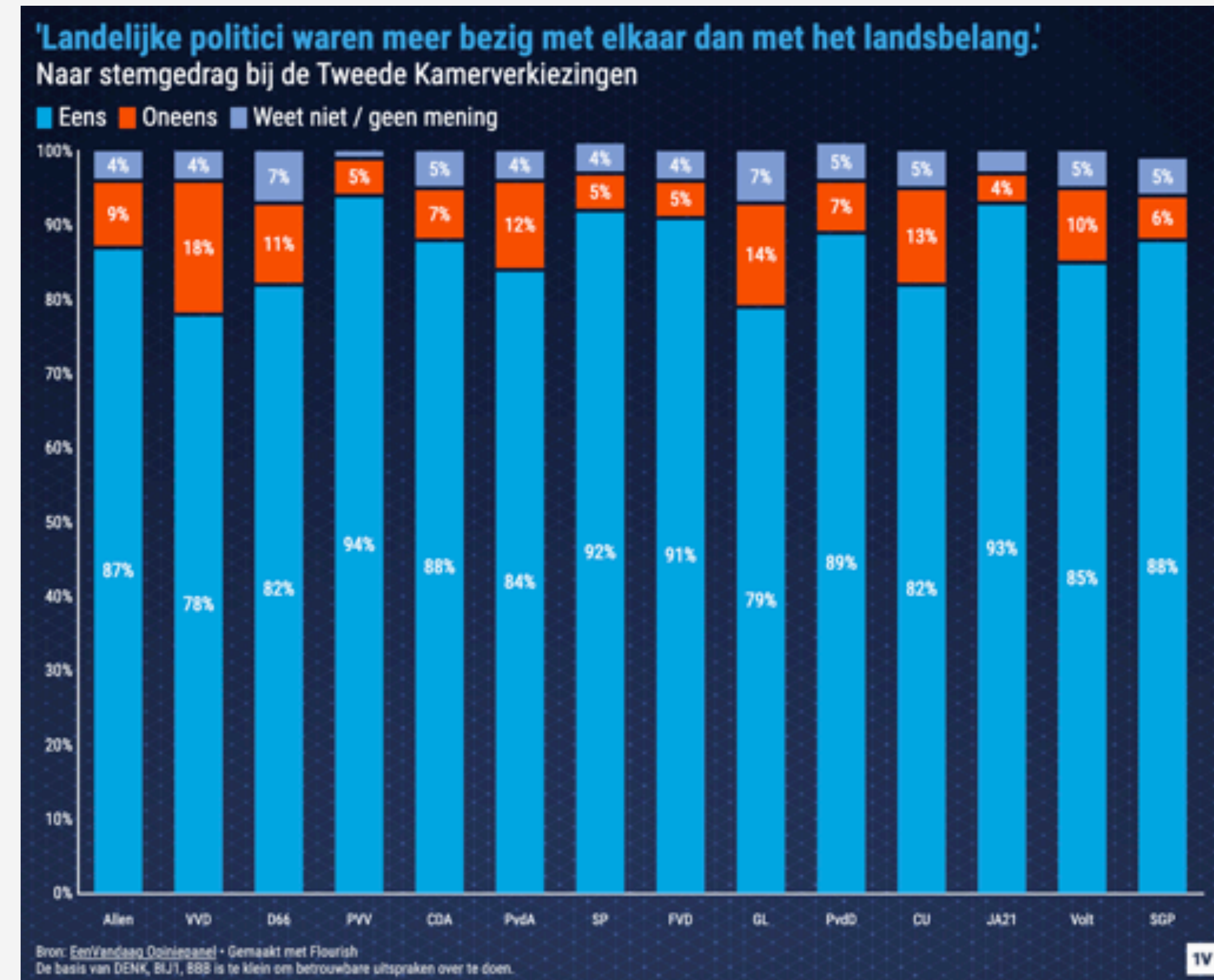
Ruime meerderheid heeft gevoel dat politici vooral met elkaar bezig waren

'Landelijke politici waren het afgelopen jaar voor mijn gevoel meer bezig met elkaar dan met het landsbelang.'

Mee eens 87%

Mee oneens 9%

Weet niet / geen mening 4%

Bestuurscultuur

Weinig vertrouwen dat er 'nieuwe bestuurscultuur' komt

In hoeverre vind je het belangrijk om in een democratisch land te wonen?

Heel belangrijk 79%

Redelijk belangrijk 14%

Redelijk onbelangrijk 1%

Heel onbelangrijk 3%

Weet niet / geen mening 2%

Is de 'bestuurscultuur' in de landelijke politiek volgens jou de afgelopen maanden verbeterd of niet?

Heel erg 1%

Redelijk 4%

Niet zo 31%

Helemaal niet 51%

Weet niet / geen mening 13%

In hoeverre heb je er vertrouwen in dat er de komende jaren een 'nieuwe bestuurscultuur' zal ontstaan in politiek Den Haag?

Veel vertrouwen 1%

Redelijk wat vertrouwen 7%

Niet zo veel vertrouwen 41%

Geen vertrouwen 42%

Weet niet / geen mening 10%

Stemgedrag

Groepen overwegen stem op eventuele partij Omtzigt

Nu willen we je iets vragen over je stemgedrag. Pieter Omtzigt is, sinds hij is opgestapt uit het CDA, zelfstandig Kamerlid. Hij heeft nog niet bekend gemaakt of hij een eigen partij wil oprichten.

Als Pieter Omtzigt een eigen partij zou oprichten, zou je dan overwegen om daarop te stemmen?

Zeker wel 15%

Waarschijnlijk wel 17%

Waarschijnlijk niet 16%

Zeker niet 30%

Weet niet / geen mening / geen antwoord 22%

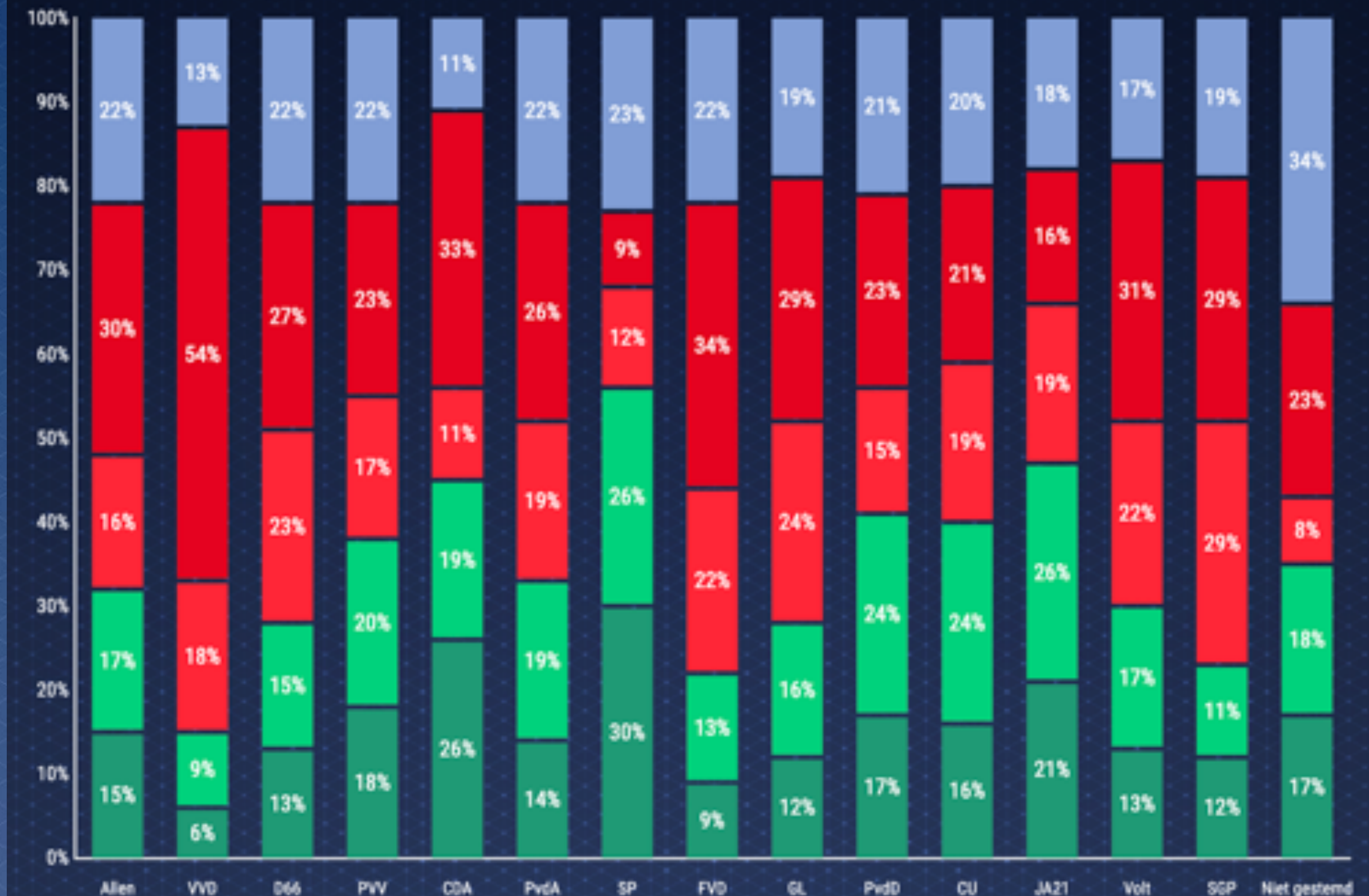
Stemgedrag

Wie overweegt stem op eventuele partij Omtzigt?

Zou je een stem op een partij van Omtzigt overwegen?

Naar stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen

■ Zeker ■ Waarschijnlijk ■ Waarschijnlijk niet ■ Zeker niet ■ Weet niet / geen antwoord

Bron: EenVandaag Opiniepanel - Gemaakt met Flourish
De basis van DENK, BIJ1, BBB is te klein om betrouwbare uitspraken over te doen.

EenVandaag Opiniepanel

Over dit onderzoek

Het onderzoek naar de politieke prestatie is gehouden van 29 november tot en met 1 december 2021. Aan het onderzoek deden 25.176 leden van het EenVandaag Opiniepanel mee. Het onderzoek over vertrouwen in de politiek is gehouden op 7 en 8 december. Aan dat onderzoek deden 30.018 leden van het EenVandaag Opiniepanel mee. Het onderzoek is na weging representatief voor zes variabelen, namelijk leeftijd, geslacht, opleiding, burgerlijke staat, spreiding over het land en politieke voorkeur gemeten naar de Tweede Kamerverkiezingen van 2021.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met onderzoeker Rozemarijn Lubbe, rozemarijn.lubbe@eenvandaag.nl

Over het EenVandaag Opiniepanel

Het EenVandaag Opiniepanel bestaat uit 70.000 mensen. Zij beantwoorden vragenlijsten op basis van een online onderzoek. Panelleden krijgen ongeveer één keer per week een uitnodiging om aan een peiling mee te doen.

